

MEMÒRIA D'ACTIVITATS

Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida (PPAS)

ANY 2010

Sumari

1. Prevenció.....	4
1.1. Servei telefònic anònim i confidencial d'informació (900 21 22 22)	4
1.2. Material divulgatiu i educatiu.....	5
1.3. Intervencions preventives en col·laboració amb organitzacions no governamentals de servei en sida (ONG/sida)	6
1.4. Pla per a l'accessibilitat al preservatiu	7
1.5. Estratègies de disminució en el retard del diagnòstic.....	9
2. Sensibilització comunitària.....	10
2.1. Memorial Internacional de la Sida.....	10
2.2. Dia Mundial contra la Sida	10
2.3. Dia de la prova del VIH.....	11
2.4. Escolarització d'infants i adolescents VIH positius.....	11
2.5. Actuacions davant de l'estigma i la discriminació.....	12
3. Formació de professionals	13
4. Assistència sanitària i social	14
4.1. Assistència hospitalària	14
4.2. Detecció de les resistències als antiretrovirals.....	14
4.3. Acreditació de malaltia crònica	14
4.4. Programa DIDA	15
4.5. Trasplantament hepàtic	15
4.6. Reproducció assistida en parelles serodiscordants.....	16
4.7. Lipoatròfia facial	16
4.8. Centres d'acollida	17
5. Coordinació institucional	18
5.1. Comissió interdepartamental de la sida a Catalunya	18
5.2. Xarxa Sida i Món Local	18

Direcció o coordinació:

Albert Giménez i Masat

Nati Fernández i Lara

Autors o redactors:

Elisabeth Buiria i Melich
Montserrat Calmet i Tarruella
Nati Fernández i Lara
Alicia Nicolas i Larruy
Rosa Mansilla i Lou
Mar Maresma i Soler
Mamen Martí i Soriano
Eva Medina i Cortés
José Luis Martínez i Alonso
Benet Rifà i Vilaró
Núria Teira i Esmatges
Conxita Vidal i Coll

Drets reservats

© 2012, Generalitat de Catalunya. Agència de Salut Pública de Catalunya

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 3.0 de Creative Commons.

La llicència es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/>

Edita:

Agència de Salut Pública de Catalunya. Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida

1a. edició:

Barcelona, desembre de 2012

Dipòsit legal:

DL B.34426-2012.

Assessorament i correcció lingüística:

Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut

1. Prevenció

1.1. Servei telefònic anònim i confidencial d'informació (900 21 22 22)

Trucades	
Trucades rebudes	2.429
Mitjana mensual	202
Motius de consulta	
Exposició de risc	47,8 %
Test VIH	42,0 %
Mesures preventives	1,8 %
Procedència de les trucades	
Consulta individual	77,11%
Població general	13,59%
Familiars, amics, convivents	4,78%
Sociosanitari	2,92%
Altres	0,04%

S'observa un augment del 10,38% en el nombre de trucades respecte a l'any 2009.

El motiu de consulta més freqüent, igual que en anys anteriors, ha estat la demanda d'informació sobre les vies de transmissió del VIH. L'apartat del test VIH fa referència a aspectes relacionats amb el test: la fiabilitat (període finestra), el lloc on es pot realitzar, en què consisteix. Continua disminuint el nombre de trucades relacionades amb les mesures per evitar la transmissió.

Les consultes individuals, que es refereixen a una situació que ha viscut la mateixa persona que truca, són les majoritàries. Les consultes de la població general inclouen qualsevol persona que no refereix cap experiència o pràctica personal. Ambdues categories han augmentat respecte a l'any anterior. Per contra, ha disminuït la proporció de professionals sociosanitaris que truquen al telèfon d'informació confidencial així com el nombre de trucades dels familiars o convivents (pares, amics, veïns) que viuen de prop la situació d'una persona estimada.

Característiques dels consultants

- El 77,15% de les trucades corresponen a homes.
- La mitjana d'edat és de 35,9 anys.
- Respecte a les poblacions d'exposició, destaca un 33,96% d'heterosexuals, un 8,48% de clients de prostitució i un 13,83% d'homosexuals o bisexuals.
- Un 3,83% s'han identificat com a persones seropositives.

1.2. Material divulgatiu i educatiu

Producció de material divulgatiu en paper	1.528.750 exemplars
Noves publicacions	744.000 exemplars
Reimpressions	784.750 exemplars
Material distribuït	647.496 exemplars
En resposta a sol·licituds	379.664 exemplars
Per iniciativa del programa	267.832 exemplars
Producció de material divulgatiu només en format electrònic	4 exemplars

Distribució de material educatiu per centres

%	Població general	Col·lectius específics	Professionals sanitaris	Professionals no sanitaris
Total material distribuït	81,03	18,20	0,72	0,05
Distribució per iniciativa del PPAS	100	-	-	-
Distribució prèvia sol·licitud	67,64	31,03	1,23	0,09

Distribució de material educatiu per centres destinataris

%	ONG	Farmàcies	CAP	Ajuntament	Departaments Generalitat	Centres educatius	Altres	Hospitals	Presons	CASS	Institucions
Total material distribuït	33,59	15,75	14,81	14,41	8,95	3,48	2,37	1,69	1,69	1,33	0,14
Distribució per iniciativa del PPAS	26,92	38,08	14,96	-	12,10	1,27	0,91	2,55	1,12	1,76	0,33
Distribució prèvia sol·licitud	38,29	-	14,71	24,57	6,73	5,04	5,29	-	2,10	1,02	-

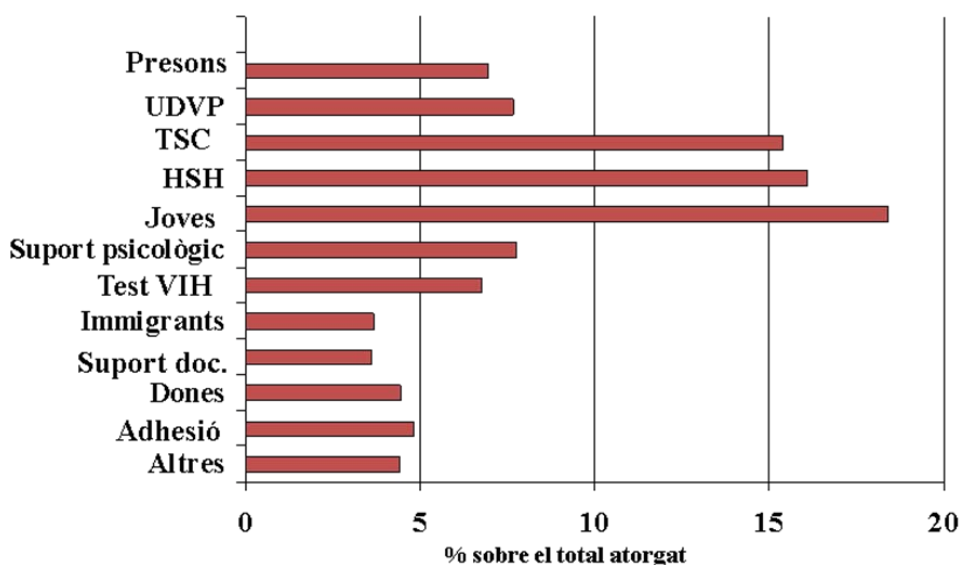
Els productes més distribuïts han estat el llacet vermell (25,40%), el calendari del Dia Mundial (21,57%), el cartell-comunicat del Dia Mundial (14,91%), el tríptic VIH/sida. No li donis més voltes. Fes-te la prova (3,26%), l'opuscle La sida i altres ITS es poden evitar (2,90%), la revista Per un futur sense sida. No te'n desentenguis (2,73%), els opuscles Les primeres vegades (2,04%), ITS per saber-ne més i prevenir millor (1,89%), Fes-te'l teu (1,60%), A mi també em passa... I a tu? (1,59%), el tríptic per a dones de 40 anys o més Estimar i gaudir de forma segura (1,53%), les targetes 900 del telèfon d'informació de la sida (1,49%) i, finalment, el tríptic amb informació general sobre la sida Et protegeixes de la sida? (1,20%).

1.3. Intervencions preventives en col·laboració amb organitzacions no governamentals de servei en sida (ONG/sida)

Total d'ONG que han presentat projectes de prevenció	45
Total d'ONG que han rebut suport econòmic per a projectes de prevenció	39
Nombre de projectes de prevenció rebuts i revisats per aquest concepte	110
Nombre de projectes que han rebut suport econòmic i tècnic	93

L'any 2010, l'aportació econòmica a ONG/sida per a projectes de prevenció de la infecció pel VIH/sida ha estat de 1.739.928 euros. Aquests projectes s'implementen en diferents àmbits d'actuació i tenen per objecte un ampli ventall de col·lectius poblacionals.

Aportacions econòmiques per projectes

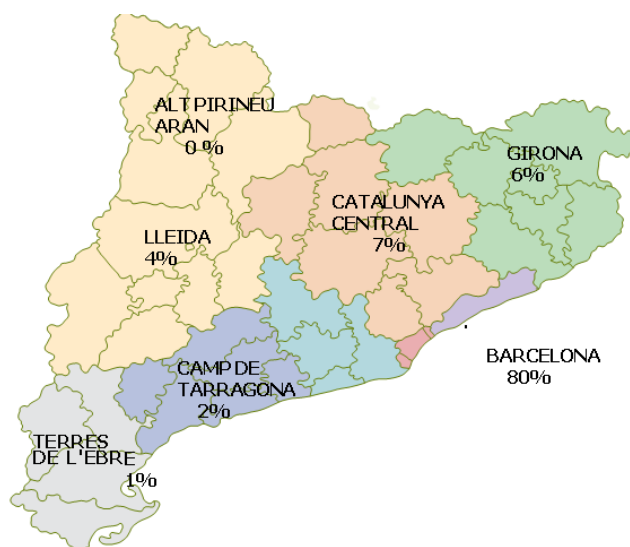

UDVP: persones usuàries de drogues per via parenteral.

TSC: persones que treballen en el sexe comercial.

HSH: homes que tenen relacions sexuals amb altres homes.

Aportacions econòmiques per territori d'actuació (Regió Sanitària CatSalut)

Aportacions econòmiques per concepte de justificació

Personal	80%
Material	7%
Infraestructura	12%
Desplaçaments	1%

1.4. Pla per a l'accessibilitat al preservatiu

Distribució gratuïta de preservatius masculins i femenins

Nombre d'unitats distribuïdes	
Preservatius masculins	2.123.396
Preservatius XL	138.588
Preservatius extra forts	683.476
Preservatius femenins	67.370
Lubrificants	514.200
Total d'unitats distribuïdes	3.527.030

Punts de distribució	Preservatius masculins	Preservatius XL	Preservatius extra forts	Preservatius femenins	Lubrificants
ONG	65,52%	99,38%	89,25%	68,76%	90,31%
Centres sanitaris	7,52%	-	1,05%	12,47%	1,64%
Entitats juvenils (Administració local)	7,58%	0,62%	1,22%	7,64%	3,29%
Centres d'atenció i seguiment de les drogodependències	18,95%		0,05%	11,01%	4,53%
Locals d'oci homosexual	-	-	8,43%	-	0,23%
Altres	0,43%	-	-	0,12%	-

Programa màquina

Nombre de preservatius dispensats	50.466
Nombre de municipis amb màquines instal·lades	107
Nombre d'entitats participants	241
Nombre de màquines instal·lades	547

Ubicació de les màquines	Nombre de màquines	%
Universitats	197	36,01
Centres joves	91	16,64
Instal·lacions esportives	32	5,85
Biblioteques	58	10,60
Escoles	7	1,28
Locals d'oci i restauració	37	6,76
CAP	47	8,59
Albergs	9	1,65
Ferrocarrils de la Generalitat	32	5,85
Renfe	7	1,28
TMB	13	2,38
Varis	17	3,11
Total	547	100

1.5. Estratègies de disminució en el retard del diagnòstic

Sensibilització

El 20 d'octubre se celebra el Dia de la Prova amb l'objectiu d'incentivar la pràctica del test diagnòstic del VIH a tota la població susceptible d'haver mantingut alguna pràctica de risc.

Des del Departament de Salut, i de forma conjunta amb les ONG/sida, es va fer difusió de la campanya **VIH/sida. No li donis més voltes. Fes-te la prova**, es van instal·lar estands informatius a diverses poblacions de Catalunya on es va lliurar material informatiu i preventiu relacionat amb el VIH, i es va promocionar la prova.

L'ONG Associació Ciutadana Antisida de Catalunya va organitzar l'activitat central a Barcelona ciutat, amb la instal·lació d'un envelat a la plaça de Catalunya.

En l'àmbit institucional es va realitzar una roda de premsa en el context de la conferència "VIH en España 2010" que va tenir lloc el dia 18 d'octubre al CaixaForum.

Nombre de proves realitzades a Catalunya	-
Nombre de proves en centres hospitalaris	-
Nombre de proves en centres extrahospitalaris	-
Nombre de tests ràpids en centres alternatius, ONG	7.827
% homes	79
% dones	21
% resultats positius	2,67
Nombre de tests ràpids en oficines de farmàcia	1.833
% homes	70
% dones	30
% resultats positius	1,09
Nombre de tests ràpids en saunes	600
% resultats positius	5,2

2. Sensibilització comunitària

2.1. Memorial Internacional de la Sida

Sota el lema **“Recorda els absents!”**, el Memorial Internacional de la Sida va commemorar, el dia 15 de maig de 2010, la 17a edició. A Barcelona, organitzat com cada any per l'entitat Projecte dels Noms-Hispanosida, es va celebrar amb l'exhibició del Tapís Memorial de la Sida i l'ofrena floral al Memorial permanent de la sida.

2.2. Dia Mundial contra la Sida

L'1 de desembre es va commemorar el vint-i-tresè Dia Mundial contra la Sida amb el lema **“Estima't. Fes-te la prova. Fes servir el preservatiu.”**

El PPAS va editar i distribuir un comunicat conjunt, amb l'adhesió de 147 entitats, entre les quals hi havia diferents institucions, associacions de lluita contra la sida, mitjans de comunicació, entitats esportives, comercials i del món de l'espectacle.

També es va elaborar i distribuir material divulgatiu específic per a aquesta data: pòsters, calendaris, targetes per a professionals i llacets vermells.

2.3. Dia de la prova del VIH

El 20 d'octubre se celebra el Dia de la Prova de Detecció del VIH. L'objectiu d'aquesta celebració és incentivar la pràctica del test diagnòstic del VIH en les persones que ja han estat exposades a situacions de risc d'infecció pel virus.

Algunes de les iniciatives que es van dur a terme són:

L'ONG Associació Ciutadana Antisida de Catalunya va organitzar l'activitat central a Barcelona ciutat, amb la instal·lació d'un envelat a la plaça de Catalunya. A més, va fer difusió de les activitats més rellevants arreu de Catalunya.

Estands informatius a diverses poblacions de Catalunya amb lliurament de material informatiu i preventiu relacionat amb el VIH i promoció de la prova.

L'entitat Projecte dels Noms-Hispanosida va presentar, a la seva seu BCN Checkpoint, l'inici de l'estudi Check-ear, que vol facilitar la detecció de les infeccions de transmissió sexual (ITS) i el diagnòstic precoç, i que permetrà conèixer la incidència i la prevalença de les ITS en homes que tenen relacions sexuals amb homes.

2.4. Escolarització d'infants i adolescents VIH positius

En el transcurs de l'any 2010 s'han realitzat quatre assessoraments a centres educatius.

El PPAS posa a disposició dels educadors el monogràfic *Sida i comunitat escolar*, on es fan una sèrie de recomanacions que s'han de tenir en compte a l'escola.

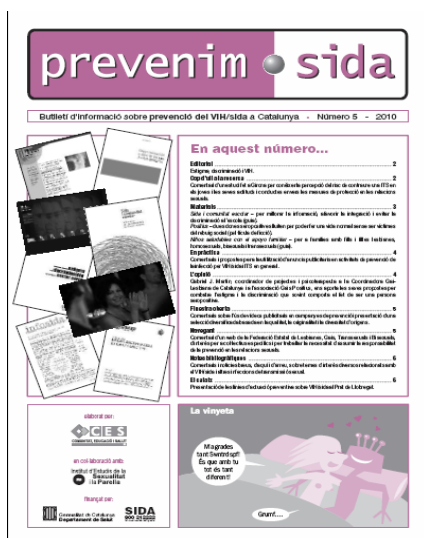
2.5. Actuacions davant de l'estigma i la discriminació

Segons dades del servei d'assessoria jurídica de l'Observatori de Drets Humans i VIH/sida de la Red 2002, de 168 consultes rebudes, 37 corresponien a Catalunya (21%).

Distribució per àmbit de les consultes rebudes en el territori català:

Total consultes rebudes : 37	Feina	Atenció sanitària	Administració	Assegurances	Vida familiar	Vida quotidiana	Justícia	Criminalització	Benestar social	Educació	Vivenda
Consultes per àmbit (%)	29,73	10,81	10,81	10,81	10,81	8,11	5,40	5,40	2,70	2,70	2,70

Distribució de 1.500 exemplars del número 5 del butlletí d'informació sobre prevenció del VIH/sida, *Prevenim sida*, que tracta el tema de l'estigma i la discriminació en diferents articles:

- L'editorial fa una introducció general a l'estigma i la discriminació.
- Es difonen materials divulgatius diversos: Sida i comunitat escolar, una guia per millorar la informació, afavorir la integració i evitar la discriminació a l'escola; informació sobre la pel·lícula *Positius* i la guia *Niños saludables con el apoyo familiar* per a famílies amb fills i filles lesbianes, homosexuals, bisexuals o transsexuals.
- Propostes per combatre l'estigma i la discriminació.

3. Formació de professionals

Curs interactiu sobre el maneig de les infeccions de transmissió sexual

Curs adreçat als professionals de ginecologia, obstetrícia, medicina, infermeria (PASSIR) amb l'objectiu d'habilitar-los en l'abordatge i el maneig de les ITS, millorar la resolució del tractament de les ITS en l'atenció primària i consensuar criteris d'actuació.

Durada: 36 hores (21 hores de formació presencial i 15 hores de formació en línia).

S'han realitzat quatre edicions del curs a Barcelona – Regió Metropolitana Sud, Girona, Lleida i Catalunya Central–Vallès Oriental–Vallès Occidental.

Participants: 25 alumnes per edició.

Diagnòstic precoç de la infecció pel VIH a entitats comunitàries

Curs de formació-acreditació sobre la realització del test ràpid per a la detecció de la infecció pel VIH, per al personal de les ONG i d'altres centres de reducció de danys que s'incorporin a realitzar la detecció precoç.

Actualitzacions en el tractament de la infecció pel VIH. Farmacèutics hospitalaris

Curs adreçat a farmacèutics hospitalaris que presenta les últimes actualitzacions en el tractament antiretroviral, amb un enfocament eminentment pràctic, i realitza una aproximació raonada sobre seguretat, interaccions dels fàrmacs i compliment del tractament.

Actualitzacions en el tractament de la infecció pel VIH. Personal d'infermeria

L'objectiu dels curss és el mateix que el destinat al personal farmacèutic, però adreçat al personal d'infermeria.

Curs de formació-acreditació sobre la realització del test ràpid per a la detecció de la infecció pel VIH

Curs adreçat al personal de les ONG i d'altres centres de reducció de danys que s'incorporin a realitzar la detecció precoç.

Formació de formadors

Curs que vol millorar les habilitats dels professionals de l'atenció primària a través de formació davant d'intervencions d'oferta de la prova a la consulta.

El Departament de Salut i la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària van signar un conveni de col·laboració l'1 de desembre de 2007, amb l'objectiu de promoure el diagnòstic precoç de la infecció pel VIH a l'atenció primària i proporcionar formació i material als professionals dels equips d'atenció primària per tal que adquireixin habilitats i elements de comunicació per donar un consell assistit adequat als seus pacients. Fins al 2010 s'han format 1.700 professionals.

4. Assistència sanitària i social

4.1. Assistència hospitalària

El PPAS realitza el control i l'avaluació de l'activitat assistencial dels 28 hospitals que controlen a tots els pacients infectats pel VIH/sida que requereixen seguiment mèdic i/o tractament antiretroviral.

Les activitats que es recullen són el nombre de pacients controlats, pacients tractats, inicis de tractament, nous pacients infectats pel VIH i nous casos de sida durant el 2009.

4.2. Detecció de les resistències als antiretrovirals

Nombre total de tests de resistències a Catalunya	1.442
Nombre de tests per laboratoris de referència	
Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	422
Hospital Germans Trias i Pujol	624
Hospital Universitari de Bellvitge	363
Hospital Mútua de Terrassa	
Hospital Sant Joan de Déu	33

4.3. Acreditació de malaltia crònica

Nombre de sol·licituds de targetes rebudes	70
Noves	55
Renovacions	15
Nombre de targetes concedides (noves i renovacions)	50
Nombre de sol·licituds denegades	8
Nombre de sol·licituds pendents de dades	12

4.4. Programa DIDA

Nens inclosos en el programa		
Nens que han rebut llet en algun moment de l'any		194
Nens que s'hi han inclòs de nou		192
Consum de llet	Envasos de 900 g	Llet (kg)
Llet d'inici	2.676	2.408,4
Llet de continuació	2.460	2.214,0
Total	5.136	4.622,4

Durant l'any 2010, més del 80% dels infants beneficiaris del Programa Dida s'han visitat en 10 hospitals de Catalunya, 7 dels quals es troben a la Regió Sanitària de Barcelona.

Distribució per regions sanitàries dels infants beneficiaris del Programa Dida

Regió sanitària	n	%
Alt Pirineu-Aran	0	0,0%
Barcelona	131	67,5%
Camp de Tarragona	10	5,2%
Catalunya Central	11	5,7%
Girona	25	12,9%
Lleida	17	8,8%
Terres de l'Ebre	0	0,0%
Total	194	

4.5. Trasplantament hepàtic

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOTAL
Transplantaments a l'Estat espanyol	21	37	28	13	52	38		189
Transplantaments a Catalunya	12	5	9	8	10	8		52
Hospital Vall d'Hebron	4	2	3	4	5	3		21
Hospital de Bellvitge	4	1	5	2	2	2		16
Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	4	2	1	2	3	3		15

4.6. Reproducció assistida en parelles serodiscordants

	Inseminacions amb rentat de semen	Fecundació in vitro
2005	5	0
2006	45	0
2007	21	1
2008	17	11
2009	42	5
2010	38	2
TOTAL	168	19

4.7. Lipoatròfia facial

Tractaments 2010

	Hospital Germans Trias i Pujol	Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	Total 2010
Material sintètic	77	138	215
Empelt de greix	0	63	63
TOTAL	77	201	278

Tractaments període 2007-2009

	Hospital Germans Trias i Pujol	Hospital Clínic i Provincial de Barcelona	Totals 2009-2010
Material sintètic	222	244	466
Empelt de greix	0	120	120
TOTAL	222	364	586

4.8. Centres d'acollida

Suport econòmic en col·laboració amb el Departament d'Acció Social i Ciutadania a ONG especialitzades en centres d'acollida per facilitar l'acollida, el tractament i la reinserció social i laboral de les persones sense sostre afectades pel VIH/sida.

La Fundació Acollida i Esperança

És una entitat sense ànim de lucre dedicada a crear espais d'acollida per atendre persones amb problemàtiques de marginació social, especialment malalts de sida sense recursos ni família. Consta de diferents centres i serveis:

Centres i Serveis	Places	Atesos	Estades	Ocupació
Centre d'acollida Can Banús	25	46	7.891	90,0 %
Centre d'acollida Convent dels Franciscans de La Bisbal	23	49	8.112	88,9%
Pis d'acollida Itaca	8	11	2.612	102,2%
Servei Odontològic per a pacients amb VIH/sida (SOPS)		276		
Centre especial de treball Mansol		30		

Altres entitats amb recursos assistencials

- Cáritas
- Fundació privada Mercè Fontanilles
- Obra Social Sant Martí
- Llar de Pau
- Creu Roja Tarragona
- Associació Antisida Lleida
- ABD
- Cal Salvador
- Actua Vallès
- Germanes de la caritat de Santa Anna

5. Coordinació institucional

Creació d'espais amb presència institucional i ciutadana en els quals el procés d'anàlisi i avaluació permeti formular estratègies d'actuació realistes, coordinades i efectives per a tots els ciutadans.

5.1. Comissió interdepartamental de la sida a Catalunya

Durant l'any 2010 s'han celebrat 2 reunions on s'han tractat els temes següents:

25 de març

- Campanya d'accés al preservatiu a baix preu a través de les oficines de farmàcia
- Situació epidemiològica del VIH/sida i altres ITS a Catalunya
- Esdeveniments sobre el VIH/sida durant la presidència espanyola de la Unió Europea
- Pla d'acció davant del VIH/sida 2010-2013

7 de juliol

- Pla d'acció davant del VIH/sida 2010-2013: indicadors clau d'avaluació
- Presentació de la xarxa de serveis residencials VIH/sida i exclusió social
- Seguiment dels acords de les reunions d'aquesta legislatura

5.2. Xarxa Sida i Món Local

Aquesta Xarxa neix amb l'objectiu de promoure la implicació del món local en l'abordatge present i futur de la infecció pel VIH/sida, generant un discurs positiu envers aquesta necessitat. El Departament de Salut és present a la Xarxa Sida i Món Local en qualitat d'observador a través del PPAS, que forma part de l'Equip de Coordinació Permanent. El PPAS ha assistit a les tres reunions d'aquest equip, a la reunió plenària i a les dues reunions del Comitè Organitzador de les IV Jornades de la Xarxa

Composició

- Ajuntament de Barcelona
- Ajuntament de Castellar del Vallès
- Ajuntament de Constantí
- Ajuntament de Cornellà de Llobregat
- Ajuntament de Granollers
- Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat
- Ajuntament d'Igualada
- Ajuntament de Lleida
- Ajuntament de Manresa
- Ajuntament de Mataró
- Ajuntament d'Olot
- Ajuntament del Prat de Llobregat
- Ajuntament de Reus
- Ajuntament de Santa Bàrbara
- Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
- Ajuntament de Tarragona
- Ajuntament de Vic
- Ajuntament de Viladecans
- Ajuntament de Vilafranca del Penedès
- Actua Vallès
- Àmbit Prevenció
- Associació ABD
- Associació AIDS-QUTH
- Associació Antisida de Lleida
- Associació Comunitària Antisida de Girona (ACAS)
- Associació CEPS
- Associació d'Estudiants de L'Hospitalet
- Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears
- Associació per al Trasplantament d'Òrgans a Seropositius (ATOS)
- Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS)
- Comitè 1er de Desembre
- Consell Comarcal del Montsià
- Creación Positiva
- Diputació de Barcelona
- Fundació Autònoma Solidària
- Fundació Salut i Comunitat
- Grup Igja
- Grupo de Trabajo sobre Tratamientos del VIH (gTt)
- Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS)
- Joves Positius
- Projecte dels Noms-Hispanosida
- Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC)
- UGT de Catalunya
- VIH-DA Associació